

Izšla vsa
dan razen
nedelj in
praznikov

PROSVETA

Issued daily
except
Sundays and
Holidays

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR X.

Entered as second-class matter January 22, 1912, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL. PONDELJEK 10. DECEMBRA (DECEMBER) 1917 STEV.—NUMBER 289.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burlison, Postmaster General.

NASPROTNIKI AVSTRIJE NE BODO SOVRAŽNI INOZEMCI.

VLADA MOGOČE IZVZAME SLOVANE.

Vojna Avstriji je bila napovedana
soglasno v senatu, dočim je v
podlanski zbornici le Meyer
glasoval proti.

MILJON AVSTRIJSKIH PODA- NIKOV.

Amsterdam, 10. dec. — "Tages-
zeitung" poroča iz Berlina, da je
avstrijska vlada z boleštvjo vzela
za manje napoved vojne v Wash-
ingtonu. Grof Černin je izjavil, da
predsednik Wilson "napreduje",
ko pravi, da se Amerika ne bo
vključila v notranje zadeve Avstri-
je. — Nemško časopisje bruha
ogin in žveplo na Wilsonovo po-
slanico.

Washington, D. C. — Zvezni
agentje imajo zdaj polne roke de-
la z avstrijskimi podniki. Z napo-
vedjo vojne Avstriji se je v Zdru-
ženih državah pomnožilo število
sovražnih inozemcev za več kot en
milijon oseb.

Med avstrijskimi podniki je
mного Slovencev, Hrvatov, Sr-
bov, Čehov, Slovakov, Rusinov,
Poljakov, Italijanov in Rumun-
ev, ki bolj črtijo črnočrto mo-
narkijo z njenim žandarjskim re-
žimom kot tu rojeni Američani. O-
kusi so željezo pest habsburske
artokracije, ker so zahtevali za
svoje narode več izobrazbe in svo-
de. bTake avstrijske podnike
ne smatrajo za sovražnike Zdru-
ženih držav, ker simpatizirajo z nje-
nimi vojnimi cilji. Valed tega ima
ameriška vlada rešiti zelo težko
nalogo.

Zvezni uradniki so polovili av-
strijske podnike, ki so delali ovir-
e in zapreke vladi Združenih dr-
žav v vojnih zadevah. Vsi bodo
pravilno zasilani in če se izkaže,
da je bil sum opravičen, bodo in-
ternirani. Če dokažejo, da niso
hujskali proti Združenim državam
in ovirali vladnega dela, bodo iz-
pušteni.

Vsem avstro-ogrskim podni-
kom je prepovedano pohajati v
kraje, ki so prepovedani za sovra-
žne inozemce, če nimajo posebne-
ga dovoljenja. Za prepovedan
kraj velja 100 jardov okoli pomo-
lov, dokov, skladišč, končnih že-
lezniških postaj, obrežja, če lahko
h kraju pristane ladja, ki nosi 500
ton. Prepovedan je zanje tudi Di-
strikt Kolumbije, v katerem se
nahaja glavno mesto. Policija bo
registrirala avstro-ogrske podni-
ke. V mestih, v katerih živi veli-
ko število avstro-ogrskih podni-
kov, posebno okoli rudnikov in
središč jeklarne industrije, bodo
imeli oblastveni organi dela čez
glavo, da registrirajo vse ino-
zemce.

Iz New Yorka poročajo, da bo-
do odpušteni od dela vsi avstro-
ogrski podniki, ki delajo na la-
diah ali opravljajo katero drugo
delo ob obrežjih.

Washington, D. C. — Kongres
je skoraj soglasno proglasil vojno
proti Avstriji in predsednik Wil-
son je kmalu potem podpisal iz-
javo.

V kongresni zbornici je nasproti
glasoval le Meyer London, socia-
list, v senatu je bil sklep soglasen.
Za napoved vojne je bilo v kon-
gresni zbornici oddanih 365 glasov
in prečitane so bile izjave odsot-
nih kongresnikov.

V senatu je bilo oddanih za
vojno napoved 74 glasov, proti ni
bilo oddanega nobenega glasu.

Kongresnica gđ. Jeanette Ran-
kin, ki je glasovala proti napo-
ved vojne Nemčiji, je glasovala za
napoved vojne avstro-ogrski mo-
narkiji. Pred odglasovanjem je po-
dala tole izjavo:

"Se vedno verjamem, da je voj-
na neumnost in neprava pot za u-
ravnavo mednarodnih zadev. Ver-
jamem, da se lahko izognemo vojni
ni in da se v bodoče izognemo, ko
(Dalje na 4. str., 3. kol.)

BEDA V HALIFAXU. 4200 OSEB MRTVIH.

5000 do 7500 ranjenih. Ostra sima
zelo ovira rešilno delo in
mного ponesrečencev je
zmrnilo.

OGROMNA MATERIALNA ŠKODA.

St. Johns, N. B., 9. dec. — Po
uradni estimaciji je do zdaj na-
šlo smrt 4200 oseb v strašni ka-
tastrofi, ki je zadela Halifax. To
število mogoče naraste, ker bo
mного ranjencev umrlo. Število
ranjenih cenijo na 5000 do 7500
in med temi je najmanj 2000 te-
žko poškodovanih.

30.000 oseb je brez strehe, ki
zdaj silno trpe valed hudega mra-
za. Materialna škoda se računa
\$30,000,000.

Halifax, N. S. — Prek mesta je
prihruzel v petek zvečer strašen
snežen vihar, ki je pomnožil mu-
ke in trpljenje. Vihar je bil tako
silen, da so rešilci bili prisiljeni
prenehati z rešilnim delom. Sodi-
jo, da so vsi ranjeni pod razvla-
ninami pomrli vsled gladi in mra-
za. Oficijsljeno cenijo mrtvece na
3000 in ravno na tako visoko šte-
vilo tudi ranjence.

Rešilci so v ostrem mrazu in vo-
tru, ki je vbadal skozi obleke do
kože, delali neumorno, dokler jih
ni vihar prisilil opustiti dela. Vra-
ta in okna so skoraj v vsaki hiši
v mestu razbita, na obrežju so pe-
hiše v podrtinah. Ljudje so napra-
vili barikade iz lesa in kamenja,
da jim služijo za ščit proti vetru,
ki jih ja ne obvaruje od mraza in
snega.

Strahote katastrofe so se šele
pokazale v pravi luči, ko so voja-
ki, pomorski in civilisti pričeli
z rešilnim delom. Mesto je seve-
da v temi in z razsvetljavo slu-
žijo petrolejke, ki jih primanjku-
je.

Tisti, ki so ušli katastrofi, tudi
grozno trpe, ker so pobrali vse o-
deje za ranjence, ki leže v provi-
zoričnih bolnišnicah. Mnogi so ta-
ko strašno ranjeni, da ne morejo
drugače storiti zanje, kot da ak-
be zanje, kolikor je mogoče. Zdrav-
niki se boje, da se valed
trpljenja in mraza pojavi pljučni-
ka. Živeža imajo sedaj še dosti, to-
da če ne pride pomoč od zunaj, bo
kmalu pošel.

Vest iz St. Johnsa, N. B., nazna-
nja, da so veliki sneženi zameti
zadržali rešilne vlake na potu v
Halifax. Ravno tako so obtičali v
snegu vlaki, ki so peljali ranjence
iz mesta. Železniški uradniki se
trudijo, da proderejo skozi sneže-
ne zamete pri Sackville. Snežene
pluge so poslali iz Monelona, da
očistijo progo snega. Seveda bo
vzelo več ur dela, preden bo pro-
sta pot.

Na stotine mrtvecev so rešilci
prinesli v provizorične mrtvašni-
ce. Prinašali so drugega za drug-
im, dokler snežni vihar ni vsta-
vil njih dela.

Škodo cenijo na \$25,000,000 do
\$30,000,000, ljudi brez sredstev je
do 20,000.

SVET ODPRT ZA ŽIVINO- REJCE.

Washington, D. C. — Lane, taj-
nik za notranje zadeve, naznanja,
da je 96,500 akrov sveta v central-
ni in zapadni Novi Mehiki in 27-
700 akrov sveta v severozapadni
Arizoni odprtega za naseljevanje.
Svet lahko služi le za pašnike.
Vpisovanje domovščarjev se pri-
čne 11. februarja od devetih do
polnoči.

VREME.

Chicago in okolica: V splošnem
jasno in mrzlo v pondeljek in to-
rek. Zapadni vetrovi. Temperatu-
ra v zdnjih 24 urah: Najvišja 5,
najnižja — 3 (pod ničlo), po-
prečna 2.

Koliko časa še???

By courtesy The Chicago Herald.

Kajzer Korličku: "Le udariva po najini nemi živini, saj je
še vedno krotka in pokorna!"

AMERIŠKA BOJNA LADJA TORPEDIRANA.

Washington, 9. dec. — Morna-
riški department poroča, da je bil
v četrtek ponoči torpediran ame-
riški razruševalec "Jacob Jones" v
bojnem morskem pasu Evrope.
76 častnikov in pomorščakov se
pogrešajo in mogoče so izgubljeni.
Po zadnjem poročilu podma-
mirala Simsa se je rešilo 43 mož,
med katerimi je tudi poveljnik
razruševalca poročnik Bagley.
Izmed rešencev je bilo do nedelje
ajutraj prijavljenih samo sedem-
najst imen; pričakuje se, da naj-
dejo še kašen rešilni čoln na mor-
ju, valed česar se zniža število iz-
gubljenih.

Kakor je razvideti iz Simonov-
vega poročila, je bil "Jacob Jones"
potopljen v bližini južnega
obrežja Anglije.

To je prva manjša ameriška
bojna ladja, ki je izgubljena v
sedanji vojni z večjim številom
moštva.

MESTO JE VREGLO PROČ \$50,000.

Chicago, Ill. — Frank Bennet,
mestni komisar za javna dela, pravi,
da je mesto vrglo \$50,000 v vo-
do, ki jih je potrošilo za gradnjo
vpepelišča med Petindevedeseto
ulico in Stone Island cesto. Komis-
sar je priporočil, da mesto ne izda
centa za vpepelišče, dokler traja
vojna. Po mnenju komisarja se
najde po vojni še pot, da se reši
del denarja, ki je bil zazhlan v
vpepelišče.

AMERIKA BO POBIJALA ITALIJANSKO POGODBO.

Washington, 9. dec. — Državni
department je včeraj prejel ura-
dno potrdilo, da je Italija res
sklenila pogodbo z entento za
anektiranje gotovih avstrijskih
pokrajin, ki imajo biti nagrada
za vstop Italije v vojno.

Pričakuje se, da bo kongres do
zadnjega moža podpiral Wilsona
v zahtevi, da zavezniški pripozna-
jo načela in vojne cilje. Zdru-
ženih držav. Koraki bodo storjeni,
da se razveljavijo vse pogodbe
med zaveznički, ki se ne strinjajo
s programom, katerega je do-
ločil predsednik Wilson in odo-
bnil kongres. Senator G. M.
Hitchcock iz Nebrasko je govoril
v tem v smislu, ko se je vrčila
kratka debata pred napovedjo
vojne Avstriji in takrat se ni bilo
uradno potrjeno, da obstoji zna-
na italijanska pogodba.

PRVA MOKA MLETA V NOVI FUNLANDIJI.

St. Johns, N. F. — Prva moka,
ki je bila kdaj mleto v Novi Fun-
landiji, je ravno kar prišla iz mi-
na. Že v prejšnjih letih so večkrat
pridelali pšenico, če je bilo vreme
ugodno, toda krmili so z njo pe-
rutnino.

Letos so dobili najboljšo pšeni-
čo sem iz Kanade in posejali so z
njim vzhodna zelo rodovitna zem-
ljišča na otoku. Pridelek je bil ta-
ko velik, da se je izplačalo posta-
viti mlin. V prihodnjem letu pose-
jejo še več ozemlja s pšenico.

ITALIJANI ODBILI SOVRAŽNI NAVAL.

Velika aršna flota je napadla
avstro-nemška posojca, 16.000
Italijanov ujetih, toda o-
brambna črta drži.

ANGLEŽI NA NOVI FRONTI.

London, 10. dec. — Najnovejša
poročila s italijanske fronte go-
vorijo, da se avstro-nemški napadi
napadi odbiti. 150 zavezniških
eroplanov je bombardiralo sovra-
žne položaje in munijake postaje od
Asiaga do Jadranskega morja s
vidnim uspehom.

Italijanska bojna črta pod silnim napadom se drži.

London, 9. dec. — Iz Rima po-
ročajo, da so boji na planinah
Asiaga zopet dosigli višek silovi-
tosti in v kratkem se ima odloči-
ti, dali bodo Italijani s pomočjo
zavezničkov obdržali sedanjo čr-
to ob Pavi ali ne. Zdaj jo še dr-
že kljub mogočnim napadom av-
stro-nemških čet pod vodstvom
maršala Hoetzendorffa, ki že tri
dni napadajo okoliš Asiaga.

Sovražnik je zadnji teden do-
bil velika pojačanja; nemške in
avstrijske čete s topovi vred se
neprenehoma vale s severa po
vseh cestah, ki vodijo na Asiago.
Strašna bitka je v teku že tretji
dan in Dunaj je snoči javil, da je
število njetih Italijanov naraslo
na 16.000 mož.

Italijanski vojni stan je v svo-
jem zadnjem poročilu pripoznal,
da je italijanska obrambna črta
(Dalje na 3. str., 1. kol.)

NOVA CIVILNA VOJNA V RUSIJI.

Kosaki in bolševiki v boju. Pogoji
in protipogoji pri mirovnem
pogajanju. Rusi ne bodo
odnehali od zahtev.

RUSI SUSPENDIRALI POGA- JANJE V PRILOG ZAVNE- NIKOV.

London, 10. dec. — Uradno po-
ročajo iz Petrograda, da sta ko-
saška generala Kaledin in Kornilov
napovedala civilno vojno bol-
ševikom. Kadetje in monarhisti
zalagajo kosake s denarjem. So-
vjet je poslal revolucionarne čete
proti kosakom in krajevne gvar-
nije delavsko-vojaškega sveta so
dobile povaje napasti nasprotnike
in odkloniti vsako posredovanje.
Bitka med kosaki in bolševiki se
je pričela v okoliku Rostova na
Donu.

Petrograd, 9. dec. — Sovjet je
danas objavil sledeče poročila o
pogajanju za premirje: Delavsko-
vojaška vlada se ni sklanjala pre-
mirja in kar zahteva od Nemčije,
je v interesu Rusije in njenih
zavezničkov. Ruski delegatje so
stavili sledeče pogoje: 1.) Premir-
je naj traja šest mesecev in tri dni
prej je treba namamiti, preden se
ponovno sovražnosti; 2.) premirje
se mora raztegniti na vse fronte in
vse države in čet se ne sme prene-
hati; 3.) Nemci naj zapustijo
otoko v Baltičnem morju; — Rusi
se pa stavi sledeče protipogo-
je: 1.) Premirje naj traja 90 dni
in samo na rusko-rumunski fronti;
2.) Nemci naj zapustijo vsa
premostitja; 3.) Nemci ostanejo na
baltičkih otokih; 4.) Rusi zapu-
stijo svoje čete in materialne in
francoske fronte; 5.) ruske in
turške čete zapuste Perzije.

Petrograd, 9. dec. — Leon
Trocki, komisar zunanjih zadev,
je včeraj obvestil poslanike en-
tentnih držav, da je ruska vlada
suspendirala pogajanje za pre-
mirje za dobo sedem dni v svrhu,
da dobe zavezniški priložnost iz-
javiti svoje stališče. Trocki po-
vdarja v svoji poslanici, da bolš-
eviki ne marajo ostaviti zavezni-
čkov Rusije in da ne bodo podpi-
sali premirja, če Nemčija ne pri-
voli v njihovo zahtevo, da ne bo
prevažala čet iz ruske fronte na
druga bojišča. To je vse, kar mo-
re sovjet zdaj storiti za zavezni-
ke. Dalje pozivlja Trocki, da
morajo zavezniški prečno sporo-
čiti svoje vojne cilje, ako nehoje
sodelovati s Rusijo za premirje,
da bo svet vedel, zakaj se mora
nadaljevati vojna četrto leto.

Kajzer se je udal, da ne bo preva- šal čet.

London, 9. dec. — Iz Petrograda
je dospela brezčlena brzobjavka,
ki pravi, da je na predlog ruskih
delegatov suspendirano pogaja-
nje za premirje za dobo enega te-
dna z namenom, da sovjet obve-
sti zavezniške države o izidu de-
sedanjega pogajanja in jim da
priliko, da se pridružio delova-
nju za splošen mir.

Brzobjavka tudi poroča, da je
Karakan, tajnik ruske mirovne
delegacije v Brest Litovsku, br-
zobjavil v Petrograd, da so se
nemški poslanci udali v zahtevo
glede na prevažanje čet v toliko,
da bodo premestili le tiste čete,
ki so dobile ukaz odpotovati do
5. decembra; nadaljnjih čet pa ne
bodo prevažali. Zahtevo, da se
bodoša konferenca vrši v Pskovu,
so Nemci odklonili.

Nemci v strahu pred rusko pro- pagando.

Petrograd, 9. dec. — Vrhovno
nemško poveljništvo je opozorilo
bolševike, da nemška vlada ne tr-
pi tega, da bi ruski avijatiki tro-
sili revolucionarne letake in bro-
šure med avstro-nemške čete na
Poljaken in v Galiciji. Poveljni-
štvo grozi, da bo vsak letalec, ki
(Dalje na 3. str., 1. kol.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izšaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) in Canada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.15 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

CHICAGO 21

Datum v oklepaju n. pr. (November 30-17) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Ponovito je preveljavno, da se vam ne ustavi list.

Vojna z Avstrijo.

Prišlo je, kar je moralo priti. Avstrija je kajzerjev zaveznik, pravzaprav podložnica ali vazalka, kakor je rekel predsednik Wilson, in vojna z Nemčijo je tudi vojna s Habsburžani. Razmerje med Ameriko in Avstro-Ogrsko je sovražno že od dneva, ko je bila napovedana vojna kajzerjevi vladi; ker pa avstrijska vlada še vedno nastopa pred svetom kot nekaj samostojni režim, dasiravno nima ne trohice neodvisnosti, je bila potrebna formalnost, katero je izvršil kongres zadnji petek.

Avstrija je počenjala sovražnosti napram Združenim državam že od začetka evropske vojne, ko je bila naša nova domovina še neutralna. Kriminalni čini avstrijskih vohunov, konzulov in drugih, cesarski vladi prodanih duš — podkupovanje časopisov, hujkanje delavcev v tovarnah za strelivo in nešteti drugi čini, ki so služili nemški in avstrijski vladi — so že takrat gnajili tla vojnemu stanju med Ameriko in dvojno monarhijo. Poslanik Dumba je moral pobrati pete radi svojih zarotniških činov.

Skratka: gnala avstrijska vlada je bila ves čas zvesta dekla kajzerjeva in po vsem svetu, kjer so bili na delu kajzerjevi zločinci, so bili zraven tudi hlapčoni habsburških trotoev. Zato se ni prav nič čuditi, da je končno prišlo do formalne napovedi vojne.

Wilson je odločno povedal zadnji terek pred kongresom, da vojne prej ne bo konec, dokler pravilno postavljeni predstavniki nemškega ljudstva ne vprašajo za mir, ki bo v resnici stalen in zajamčen. To velja tudi za Avstro-Ogrsko. Po predsednikovih besedah se Amerika ne bo mešala v notranje zadeve avstrijskih narodov, skrbela pa bo, da so zadeve političnega in gospodarskega življenja v rokah ljudstva, to se pravi, da narodi sami odločujejo, kakšna mora biti njihova bodočnost. Wilson je že v tretjič ponovil ta princip, dasiravno z drugimi besedami.

Vojna Amerike z Avstrijo je torej obenem vojna za osvoboditev narodov pod Habsburžani, med katerimi je tudi naš tlačen, proletarski slovenski narod.

In stališče ameriških Slovencev?

Enostavno, logično, pravično in edino stališče, ki so ga že davno zavzeli vsi Slovenci v novi domovini, ki ljubijo svoj narod in ki žele svojemu narodu resnično demokracijo in svobodo, je: boj oficijelni Avstriji, boj kliki Habsburžanov, boj vazalki pruskega kajzerja do konca!

Velika masa našega naroda v Ameriki, ki se je zbrala pod praporjem Republičanskega združenja, se naravno zaveda, da med nami in našim ciljem še stoji habsburška dinastija, ki mora pasti, ako hočemo doseči začetni cilj. Brez poraza oficijelne Avstrije ne more biti političnega združenja Jugoslovanov in ne more biti republike za Slovence in Hrvate. Naše revolucionarne težnje ostanejo le težnje, ako se ne zruši gnili prestol na Dunaju in ne razpade sedanja Avstrija.

Amerika ni napovedala vojne narodom v Avstriji, temveč le cesarsko-kraljevi avstro-ogrski vladi. To si je treba dobro zapomniti. Slovenci in Hrvatje, Čehi in Slovaki, Poljaki in Rusi so v zadnjih treh letih pokazali dovolj, da se vojskujejo v kajzerjevi armadi z največjim prisiljenjem; Nemci in Turki morajo biti povsod za njimi, da jih pode v smrt. Avstrijski narodi niso v vojni po svoji volji, zato vojna ne velja njim, ampak tistim, ki jih z valpetskimi bičem ženo na bojišče.

Vladni organi in javni zastopniki v Washingtonu vedo to in zaradi tega iščejo pota, da olajšajo stanje tukajšnjim slovenskim naseljencem, ki so prišli iz Avstro-Ogrske. Rokajom, ki niso državljani, se ni treba nič bati, dokler so po duhu Američani in sovražniki avstrijske vlade.

Doli s Habsburžani! Doli z Avstrijo! Zmaga Amerike je tudi naša zmaga!

Memorandum

SOCIALNO DEMOKRATIČNIH STRANK HRVATSKE, SLAVONIJE, BOSNE IN HERCEGOVINE.

(Nadaljevanje)

Avstrija ne da narodu šol.

Favoriziranje in jačanje malih narodov, kakor to trdi avstrijski sodrugi v svojem memorandumu, vodi se "kulturno" s strani podonavske monarhije napram Jugoslovanom na ta način, da mi kljub vsem našim najsrečnejšim željam po izobrazbi in kulturi tvorimo še vedno prvo mesto, kar se tiče analfabetov (ljudi, ki ne znajo čitati in pisati) v Avstro-Ogrski monarhiji. Po štiridesetletnem kulturnem delu avstro-ogrskih oblasti v Bosni, pride ena ljudska šola na vsakih 4,052 prebivalcev, ali ena na vsakih 11 kvadratnih kilometrov. Večina ljudskih šol, katere danes obstoje, so udržavane od privatnih šolskih društev. V Istri je 44,500 šoloobveznih otrok, v šole jih pa pohaja le 28,578, torej ostane 16,000 otrok brez izobrazbe in so na ta način izključeni od vsake kulture. Na Korškem pride na vsakih 1000 nemških prebivalcev ena ljudska šola, a na 27,404 ena slovenska. Na Ogrskem, kjer je na stotisoče Jugoslovanov, nimajo nobenih šol, kjer bi se jih poučevalo v materinem jeziku, za kar gre hvala junjerski madjarski politiki za potujevanje nemadjarskih narodnosti. V Dalmaciji, Hrvatski in Slavoniji, Kranjski in ostalih jugoslovanjskih pokrajinah je stanje ljudskega izobraževanja "mutatis-mutandis," "ravnotako toda malo različno." Za časa vojne so mnogi učitelji povzeli v vojno službo in veliko šol zaprli, tako da se jugoslovansko šolstvo nahaja še v veliko bednejšem položaju kot pred vojno. In kako so posledice tega "favoriziranja" do jugoslovanskega ljudskega šolstva? V Bosni in Hercegovini je 98 odstotkov analfabetov, ki so strašna obtožba avstro-ogrškega kulturnega delovanja. V ostalih delih Jugoslavije jih je od 50 do 70 odstotkov.

Šole in šolarstva.

Javne šolske družbe za borbo proti analfabetizmu, osnovane po privatni inicijativi in privatnem denarju so od bosensko-hercegovinske vlade enostavno zabranjene, v kolikor so pa obstajale v drugih jugoslovanskih krajih monarhije, so jih za časa vojne razpustili. Ako Jugoslani tudi hočejo, da se bare proti nekulturi, jim to ni niti dovoljeno. Ako vseeno poskušajo delovati za izobrazbo in kulturo, tedaj se jih preganja kot veleizdajnike.

Največja pažnja se na jugu monarhije posvečuje orožništvu in policiji. Letni izdatki za orožništvo v Bosni in Hercegovini so znašali 3,793,189 kpon; a za ljudsko šolstvo samo 675,000 kron. Ljudsko šolstvo v Bolgariji in Srbiji stoji na višji stopnji od onega med avstro-ogrskimi Jugoslovani.

Ravno tako mizerno, kot je ljudsko šolstvo, je tudi srednje in višje šolstvo. Edine kulturne inštitucije višjega reda, katerim je avstro-ogrška vlada naklonjena in jih podpira, so duhovniški seminariji (katoliški, grško-istočni in mohamedanski). Tako naprimer Slovenci, Dalmacija, Intra, Bosna in Hercegovina nimajo vseučilišča, izvenšči seminariji. Večini Jugoslovanov je onemogočeno izvršiti svoje študije v materinem jeziku, in želja, da se zagrebiški univerzi prizna ravnopravnost z ostalimi univerzami, je bila zabranjena in se ni upoštevala. Kulturno klerikalno nasilje, to je bila avstro-ogrška misija napram Jugoslovanom. Vse, kar so Jugoslani na kulturnem polju do danes dosegli, ni bilo uspeh ali naklonjenost države, nego so si morali vse izvojevati proti premoči ene velevlasti. Veleizdajniški progoni, ki so se pričeli proti Ljudem Gaju, niso še danes končani, kajti še vedno se vodi napram Jugoslovanom ista politika. Politika Jugoslovanov v monarhiji sestoji izključno v borbi proti nasilstvu od strani monarhije. Ustave poedinih jugoslovanskih provincij ne zaslužijo imena ustava, ker so oštrne karikature vsake ustavnosti in parlamentarizma. Vsi mogoči reakcionarni volilni sistemi so kombinirani po kurjih na način, da služijo edini svrhi, da se fevdalizmu ohrani moč v rokah. Vred tega ni

samo v vsi avstro-ogrski Jugoslaviji ni enega jugoslovanskega socialističnega zastopnika v parlamentu.

Avstrija zadira kmetijstvo.

Veliki narodni preporod, ki ima svoj začetek v Zagrebu leta 1832 kot "ilirizem" in ki se je pomej razvil kot jugoslovanstvo, reklamira za sebe združevanje vsega naroda med Skadrom, Varno in Triglavom, to je združevanje vseh Bolgarov, Srbov, Slovencev in Hrvatov. Na tem stališču edinstva, ki je pozneje politično prešlo samo na Slovence, Hrvate in Srbe, stoji od tedaj naprej vsi jugoslovanski "parlamentari", pred vojno in med vojno.

To idejo združitve so avstro-ogrski samodržci pobijali od vsega začetka, kljub odporu pokrajinskih zborov in vsega naroda.

V eni stvari je bil princip vladanja napram Jugoslovanom v vseh krajih enak in to je bilo favoriziranje fevdalnih agov, grofov in popov, demoralizacija in korupcija višjih in nižjih slojev intelligencije, eksploatacija in pavperizacija ostalih članov naroda, osobito kmečkega prebivalstva. V Bosni in Hercegovini živi še vedno v strašnem srednjeveškem kmetem suženstvu 112,000 družin, to je čisto petdeset tisoč duš, ki tlakujejo za mohamedanske a-ge in bage, katerih je okoli deset tisoč družin. Kakor bosensko-hercegovski seljak kolovrat v turškem srednjem veku, tako tudi dalmatinski in istrski seljaki tlakujejo v latinaki formi srednjeveškega ropstva v "kolonatu." Kmetje v ostalih delih jugoslovanskih pokrajin tlakujejo modernemu hipotečnemu robstvu, kajti osvobodjenje, ki se ga jim je "milostno" darovalo leta 1848, so morali plačati. Banke, in ostala denarna podvzetja se nahajajo v rokah grofov in duhovništv, torej je forma tlakovanja v bistvu samo spremenjena iz srednjeveškega v moderno suženjstvo.

Beg naroda iz domovine.

Fevdalni in absolutistični patenti z ozirom na nesrečni agrarni problem avstro-ogrskih Jugoslovanov (v Srbiji in Bolgariji so ga že rešili) dajejo korumpiranemu uradništvu široko področje delovati za "ohranjevanje" in "favoriziranje" Jugoslovanov, kar je našlo svoj odmev v velikem izseljevanju, bolj rečeno v begu iz domovine.

Uradna statistika dokazuje, da je samo iz Hrvatske in Slavonije izseljenih 400,000 ljudi v Ameriko, to je okoli 15 odstotkov vsega prebivalstva omenjene provincije. V ostalih krajih, kjer žive Jugoslani, ni nič boljše. Ako se pomisli, da se izseljujejo samo odrasli in krepki ljudje, je jasno, da to izseljevanje Jugoslovanov iz Avstro-Ogrske pomeni formalno depopulacijo ali uničevanje avstro-ogrskih Jugoslovanov. Na mesta jugoslovanskih izseljencev se pa naseljujejo Nemci in Madjari, ki ustanavljajo svoje kolonije. Razpravljati o značaju te umetne, notranje kolonizacije bi bilo odveč s socialističnega stališča, ker na podlagi naših principov vsak tak smoter, ki ima namen uničevati in iztrebiti kak narod, bodisi v kakršnikoli formi, najodločnejše zavracamo. Vred tega tudi brezpogojno obojamo germaniziranje in madjariziranje Jugoslovanov.

Atentati in njihovi vzroki.

Razni politični monstre-procesi, pri katerih so se obtožencem podtakala stoterina pravna umorstva, kot pri famoznim zagrebškem veleizdajniškem procesu z trinpedesetimi obtoženci, znanem Friedjungovem procesu na Dunaju, ko se je dunajska kamarila blamirala s svojimi falsificiranimi dokumenti pred vsem svetom in drugi brezštevilni procesi in programi, postreženi z razuzdanim besom policije, so ustvarili v vsi Jugoslaviji tako politično atmosfero v predvojnem času, da je izgledalo, kakor da sta bomba in revolver edino prikladno orožje v borbi proti brezobzirnemu absolutizmu. Od uprizorjenih atentatov v predvojnem času vas opozarjamo samo na sledeče: Žarali (Sarajevo, 15. VI. 1910), Jukiš (Zagreb, 8. VI. 1912), Dojši (Zagreb, 18. VIII. 1912), Šefer, (Zagreb, 20. V. 1913).

Veleizdajniški procesi in umori.

Ko je v tej politični atmosferi, prenaseljeni s atentati proti notranjemu političnemu absolutizmu,

izbruhnila vojna, je postal še do takrat neznan politični absolutizem sedaj naravnost besen. Število političnih procesov po vsi Jugoslaviji v času vojne se ne more niti prešteti. Posledice teh procesov so bile mnoge smrtne obsodbe in stotine let ječe. Iz morja teh procesov omenimo le nekatere: Dne 9. VI. 1915, pričel je veleizdajniški proces v Banjeluki proti stoindvajsetim osebam, ki se je izvršil z osemdesetimi smrtnimi obsodbami, osemsto dvajset let ječe in 14,000,000 kron globe. Spomina vredni so še razni dijaški procesi iz omenjenega leta; proti 28. učiteljem iz Banjeluka, proti 9 učiteljem iz Mostarja in proti 68. dijakom iz Tuzle, ki so še večinoma nedolžna deca. Vojna in civilna sodišča vrše svoj krvniški posel neumorno dalje. Za tisoče umorov na civilnih osebah, izvedenih po poljskih vojnihih sodiščih, se ne bo v javnosti nikdar doznalo, kajti časopisje mora molčati. Naglasiti moramo, da je avstrijski absolutizem, špecično avstrijska cenzura, potisnila dr. Adlerju revolver v roke.

Cenzura.

Ako opomnimo, da cenzura pri Jugoslovanih pleni stvari, ki so jih prej avstrijski cenzorji pregledali in dopustili v javnost, potem je lahko vsakemu jasno, kakšna je naša svoboda tiska. Kar je dovoljeno drugje v Avstriji da se priobči, pri nas cenzurirajo. Ta naša cenzura je nam zaplenila pravoslavni koledar, alfabeta cirilice, nedolžne note in tudi nabožne knjige tisoče drugih nedolžnih knjig in brošur, akurata rečeno, zaplenili so nam vse, posebno pa še politična sodnijska poročila. O obravnavah pred vojnimi sodišči ne vemo ničesar, o obravnavah pred civilnimi sodišči le nekoliko, a to milostno dovolj cenzura. Oziraje se na te stroge cenzorske razmere, na žalost ne moremo prnesti natančne slike trpeče jugoslovanske Kalvarije, to je natančne številke obojenih in postreljenih, obsojenih v domirno ječo in na težka dela, konfiscirana premoženja iz države izgnanih podanikov ter končno konfiniranih in interniranih.

Amnestija in talci.

Ob priliki zadnje velike amnestije so bili deležni vsi narodi, razven Jugoslovanov (Hrvatska, Slavonija, Bosna in Hercegovina), ki so bili izključeni od amnestije ali pomilostjenja.

Jugoslani imamo to zlo srečo, da se naše pokrajine nahajajo na dveh bojnih frontah in s tega razloga se preliwa morje nedolžne ju goslovanske krvi. Jugoslovane jemljejo njihove lastne vlade kot talce in ko prične na maji ali na obrežju bruhati srbski, italijanski ali francoski topovi, tedaj se talce raspotavijo na oltar tem topovom iz razloga, da bi sovražnik prenehal s napadanjem. Proti temu divjaško-krvavemu nasilju soldatske je protestiral poslanec Biankini v dunajskem parlamentu.

Umiranje od lakote.

Toda nesreča Jugoslovanov s tem še ni popolna. Poleg kulturne zaostalosti, zatiranja in politične brezpravnosti je nad nami še največje zlo: lakota — umiranje od gladi. V Dalmaciji, Istri in otokih ljudje faktično umirajo valed lakote. Po interpelaciji narodnega zastopnika G. pl. Hreljanovića v budimpeškem parlamentu proti polovici prebivalstva Bosne in Hercegovine smrt valed lakote. In kaj je odgovorila na to interpelacijo vlada? Da je do sedaj umrlo samo dvesto ljudi od gladi.

Da odvrnemo od sebe vsak sum mogočih pristranosti v jugoslovanskem vprašanju, se opiramo v dokaz na povsem objektivne madjarske sodruge, ki so v svojem centralnem organu ogrskih socialističnih demokratov "Nepazavi" dne 24. VII. 1914, to je par dni pred vojno, prinesli sledeči članek:

Kako je v Bosni.

"Oni (namreč Avstrija) so izvali vojno z vsemi njenimi pogubnimi posledicami in sedaj žele, da s krvotiljem in umori rešijo vprašanje, katerega so s politiko napravili v en nerazvezljiv vozeli.

Bosna je bila osvojena z orožjem v roki in z orožjem je hočejo ohraniti. Gospodstvo monarhije nad Bosno se vrši še vedno v znamenju gospodstva Franjevecev, vladateljski soldatske, ošabno, birokratske in nadutosti vojnihi zmagovalcev. Birokratizmu in militarizmu se je pridružil kot tret-

ji rešitelj še klerikalizem. Vojništvo, uradništvo in jezuviti, ta trojica gospodari nad Bosno in Hercegovino. Dežela se nahaja pod tujim gospodstvom, izsavana od tuje kapitala. Masa se poneumnjuje od strahu duhovništva in upravlja jo nesposobno uradništvo: kot je zatirana politično in religiozno, ravno tako je uničena gospodarsko. Delavski razred nima nobenih pravic. Srbski seljaki še do danes niso rešeni živilskega tlakovanja. Policijske oblasti so iznale tisoče trikov, da ovirajo nacionalno gibanje Srbov v Bosni in Hercegovini. Srbske seljake drže v suženstvu tlakovanja, zatirajo nacionalno prebujenje srbske buržoazije in škarirajo proletarske organizacije. S tem so se zamerili narodu in valed tega je favoriziran samo reakcionarni sloj v deželi — mohamedanski fevdalci!

Militarizem, latifundija, vlada grofov in popov s tujo korumpirano birokracijo na čelu, ki naroda ne razume, to je bila politika podonavske monarhije napram Jugoslovanom, izvrševana v zadnjih časih s pomočjo bajonetov in ječe. Ta politika odprtega absolutizma je dobila s strani Jugoslovanov zaslužen odgovor v obliki bomb in revolverjev.

(Dalje prihodnjič).

DOPISI.

Slovenski bazar v Milwaukee.

Milwaukee, Wis. — Zveza slovenskih društev v Milwaukee, "Zedinjeni Slovenci", prirede dne 22., 23., 24., in 25. decembra t. l. velik bazar v dvorani Harmonije. Vsak večer se bo vršila gledališka predstava. Obenem bo z bazarjem združena razstava posebnih slovenskih izdelkov in umetnin. Zaradi tega se poziva slovenske izumitelje, umetnike in izdelovalce industrijskih ali drugih predmetov, kakor tudi trgovce, da blagovolijo razstaviti svoje predmete ali posebnosti, s katerimi se pečajo. Pri tej razstavi si lahko napravite veliko reklamo, ki vas ne bo stala skoraj ničesar, ker bo vsakdo dobil gotov prostor brezplačno.

Pričakujemo, da se bodo zainteresirani krogi za to zanimali in se nam odzvali v velikem številu, da pokažejo javnosti, da tudi slovenski narod deluje po svojih skromnih močeh za splošen napredek šolstva. Razstavitelji naj se obrnejo za informacije na zvezo "Zedinjeni Slovenci", 383 First Ave., Milwaukee, Wis.

Predmeti, ki pridejo na razstavo, morajo biti oddani zvezi vsaj do 20. decembra.

"Zedinjeni Slovenci."

ČLOVEK BREZ NOG ARETIRAN KOT OBOŽEVALEC KAJZERJA.

Columbus, La. — Tukaj so aretirali Aleksa Butina, ki nima nog. Obklečen je bil v cunje, pri njem so pa našli bančno knjižico, glasečo se na \$1,000, in sedem in šestdeset denarnih oljnih podjetij. Zvezni organi so ga aretirali, ker je osumljeni, da je preveč navdušen za kajzerja.

\$300,000 KOT BRČNI OBLIŽ.

Cleveland, Ohio. — Gdč. Pearl je vložila tožbo proti John Cromwellu iz Loraina za \$300,000 odškodnine, ker jo ni poročil.

To je najvišja vsota, za katero je kedaj tožila katere dekle v okraju Cuyahoga, da se ji izplača kot srčni obliz.

RUDARJEVA USODA.

Connellsville, Pa. — Ko je 21-letni rudar John Moder delal v rudniku Freeport šte. 1, ki ga lastuje American Manganese Manufacturing Co. v Dunbarju, je skočil vozček s tira in spodbil oporo. Na Moderja se je vsul strop in skrvlovina ga je pokopala pod sabo, da je obležal mrtve na mestu. Njegov brat Andrej služi v mornarici, brat Jurij pa v armadi.

MESARJEM NISO VŠEČ BREZMESNI DNEVI.

Washington, D. C. — Živilska uprava je odločila, da brezmesni dnevi ostanejo, čeprav protestirajo proti njim mesarski baroni iz Chicago. Živilska uprava namerava uvesti še druge reforme, da prihrani na živilih.

Clasificația Națională Reducerea Jafnului

Slovenska narodna		Republika socialistična

Ustanovljena 8. aprila
1904.

Inkorp. 17. junija 1907
v drž. Illinois.

GLAVNI STAN: 2667-29 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik: John Vagrit, box 290, La Salle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratković, R. F. D. 4, box 85, Girard, Kans.
II. Podpredsednik: Jotef Kubelj, 9469 Ewing Ave., So. Chicago, Ill.
Tajnik: John Vederbar, 3708 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
Blagajnik: Anton J. Terbovc, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
Zapisnikar: John Malek, 4008 W. 21st St., Chicago, Ill.

NAČELNI ODSEKI:

Jože Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741 — 1st St., La Salle, Ill.
F. S. Taucher, 674 Abney Ave., Rocksprings, Wyo.

POBOTNI ODSEKI:

Anton Krast, 811 — 95th Ave., New Duluth, Minn.
Jože Radišek, box 432, Smithton, Pa.
Nudolf Pieteršek, 436 box, Bridgeville, Pa.
Jakob Miklavžič, L. Box 3, Willock, Pa.
M. D. Matković, 14915, Hale Ave., Collierville, O.

M. Petrovich, 1212 4th Ave., Columbus, O.
UREDNIK "PROSVETE":
 Jože Kavertnik.
VEROVNIK EDRAVNIK:
 F. J. Kern, M. D., 6808 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
VEŠ DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičejo gl. upravnega odbora
in S. M. P. J. naj se poizkije na naslov:
JOHN VERDERBAR, 3657--59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
PRITOŽBE GLEDE GENERALNEGA POSLOVANJA se poizkije na
naslov:
JOHN AMBROSIO, Box 361, Canonsburg, Pa.
ZADEVE PREPILJIVE VSEBINE, ki sta jih oddali prva in druga lo-
stanca, se poizkije na naslov:
ANTON HRAST, 811 -- 95th Ave., W. New Duluth, Minn.
VEŠ DOFILI, razprava, članki, znamenja itd. na "Prosveto" se poizkije
na naslov:
UREDNIŠTVO "PROSVETE", 3657--59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

VSE UPRAVNIŠKE STVARI, narodna, oglas, se postiljuje na naslov:
UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2657-32 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

V korespondenci s tajništvo S. N. F. J., uredništvo in upravlništvo
"Prosvete" ne rabite imen uradnikov, marveč napišite naslov, ki je tu nave-
dan, ako želite, da bo vsaka stvar hitro rešena.

Seje glavnega upravnega odbora se vrtilje vsake prve srede in tretji četrtke
v mesecu. Začetek ob eni uri popoldan.

Ne! zgod vendar ko ne va, da ta Kadar sprostanita naslov, saj

vas sused Brocke ne bo več, to je dnevniki "Prosveta" nalo priložljem pri svojih študentskih, Opesrite ga!

Šte vselaj stari in novi naslov.

POZOR ČITATELJI!

KADITE TILLMAN CIGARE.
Unijako izdelane

Ibyus Cigare	10c
"La Casera" Cigare	10c

TILLMAN CIGAR CO.
AURORA, MINN.

IZANIMIVE KNJIGE:

Cesarjevi Rudolf ali življenje na avstrijskem dvoru	75c
Epizotičem	85c
Vodilka Johannes	80c

Narodi pri Otto Fendit, No
1611 New York, N. Y.

411—4th Avenue
(ON SPOTI FORTH)

PITTSBURGH, PA.

ne po smerai cent.

ANTON HORNIK,
Hornikale, Pa.

Novo

NOVA
stanovanja

Stanovanje

Vsaka nova družina, ki pride sem za delom, lahko dobi tudi n

ELEKTRIČNA PREGLEDEA Z K ŠARKI

Stari in skukeni zdravnik; s 38 letno prakso. Zdravi uspešno in hitro vse bolezni, ki jih zdravi običajni zdravnik.

leznj, pre, pluća, in oči, ušni, organe,
neravnost, krvne bolezni, kakor tudi
druge bolezni možkih. Ozdravi vsako
bolezni katero prevzame v svojo oskrbo.
Uporablja najboljša evropska, ameriška
in ostalih delov sveta zdravila. Nizke
cene. Navet brezplačno. Točen pra-
gled poplomsa jamčen. Pri meni se
zdravi veliko število Slovencev. Uradne
ure od 9. zjutraj do 8. zvečer, ob ne-
deljah samo od 10. do 26 popoldas.

_____

NORTH SIDE STATE BANK
ROCK SPRINGS, WYO.
IMA KAPITALA IN REZERVE \$100,000.00

SLOVenci, HRVATI, SLOVAKI in drugi SLOVANI
 Mi polizamo denar vašim prihodkom v stare domovine na najslabši način.
Pladujemo t odstopne obresti na naše vloge.
MOČNA, KONSERVATIVNA IN NAFRBDNA INSTITUCIJA.

na vsaka dva tedna
 premogari. \$5.00 dnevno za delavce zunaj. Premog je
 re hiša, šole in cerkve. Blizo Johnstown, Pa.
 Ry. železnico na Kelso, Pa., ali pa pišite na A. M. FRANK,
 burgh, Pa.
 AL CO. KELSO, PA. BLIZO JOHNSTOWN, PA.

THE CO., KANSAS, 1740, 1741, 1742, 1743, 1744, 1745, 1746, 1747, 1748, 1749, 1750, 1751, 1752, 1753, 1754, 1755, 1756, 1757, 1758, 1759, 1760, 1761, 1762, 1763, 1764, 1765, 1766, 1767, 1768, 1769, 1770, 1771, 1772, 1773, 1774, 1775, 1776, 1777, 1778, 1779, 1780, 1781, 1782, 1783, 1784, 1785, 1786, 1787, 1788, 1789, 1790, 1791, 1792, 1793, 1794, 1795, 1796, 1797, 1798, 1799, 1800, 1801, 1802, 1803, 1804, 1805, 1806, 1807, 1808, 1809, 1810, 1811, 1812, 1813, 1814, 1815, 1816, 1817, 1818, 1819, 1820, 1821, 1822, 1823, 1824, 1825, 1826, 1827, 1828, 1829, 1830, 1831, 1832, 1833, 1834, 1835, 1836, 1837, 1838, 1839, 1840, 1841, 1842, 1843, 1844, 1845, 1846, 1847, 1848, 1849, 1850, 1851, 1852, 1853, 1854, 1855, 1856, 1857, 1858, 1859, 1860, 1861, 1862, 1863, 1864, 1865, 1866, 1867, 1868, 1869, 1870, 1871, 1872, 1873, 1874, 1875, 1876, 1877, 1878, 1879, 1880, 1881, 1882, 1883, 1884, 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1927, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420,

TRIJE RODOVI.

Dogodki iz nekdanjih dni. — Special Engelbert Gangl.

(Nadaljevanje)

Ko je zopet nekoč skoro po dvamesečnem bivanju tujev prišel oskrbnik pročitati h gospi, ga je vprašala: "Ali bi mi morda vedeli koga nasvetovati tu v mestu ali v okolici, ki bi hotel kupiti moj grad in moje posestvo?"

Oskrbnik je bil osupnjen ob tem vprašanju. "Ali je vaše vprašanje resno, milostiva gospa?" je vprašal.

"Saj veste, da se nikoli ne šalim. Moje vprašanje je popolnoma resno!" je rekla odločno gospa.

"V tem hipu ne vem nikogar," je dejal oskrbnik. Z roko si je gladil brado, kakor da razmišlja.

"Pač!" je izpregovoril, "čul sem govoriti, da bi rad kupil kako posestvo Jože Zavinskak iz Zavinkovec."

"Tako, tako! Ali ima denar?"

"Da, ima ga! Podredoval ga je po očetu in priženil ga je tudi, a precej si ga je pridobil tudi sam," je pojasnjeval oskrbnik.

"Najraje bi pač, da pride na moje mesto domaći človek. Zato vas prosim, da greste takoj jutri zjutraj do Zavinskake in ga vprašate, če ga je volja, kupiti moje posestvo z gradom vred. Vse skupaj dam za petintrideset tisoč goldinarjev, morda še za manj. Ako je s tem zadovoljen, naj se potruži k meni, da se pomenimo in napravimo kupno pogodbo. Ako mi izposlujete to, vam dam lepo nagrado."

"Dobro! Storim po vašem ukazu!"

Drugo jutro je oskrbnik osedlal konja in odjahal v Zavinkovec.

Jožeta je dobil pred hišo. Že od daleč je zavijtel s klobukom in mu zaklical v pozdrav: "Dobro jutro, gospod graščak!"

"Dobro jutro, gospod minister!" je odzdravil Zavinskak.

Oskrbnik je skočil s konja in ga privezal k ograji.

"Zakaj se norčujete iz mene?" ga je vprašal.

"Jaz nisem minister in ne bom nikoli."

"Norčujem se zato iz vas, ker se vi iz mene," je odgovoril Jože, "jaz nisem graščak in ne bom nikoli. Vrnili sem vam le šilo za ognilo."

"Graščak se niste, to je res!" je začel oskrbnik. "Ali ker prihajam v vaših zadevah, stopiva rajša v hišo."

"Dobro, pa stopiva v hišo."

Moža sta stopila v hišo in sedla v sobi za mizo.

"Da torej začnem," je rekel oskrbnik, "graščak se niste, ali boste?"

"Kaj pravite?" se začudi Zavinskak.

"Da govorim brez ovinkov: grajska gospa me je poslala do vas z vprašanjem, ako hočete kupiti njeno posestvo z gradom vred?"

"Kako ste rekli?" se je začudil Jože in nastavlil roko na uho, kakor da ne sliši prav in razločno.

Oskrbnik se je zasmejal in ponovil s krepkejšim glasom:

"Grajska gospa, tista namreč, ki živi v metliškem gradu, mi je naročila, naj grem do vas in naj vas vprašam, ali bi ne hoteli kupiti njenega posestva in gradu. Ali ste zdaj razumeli?"

"Razumel sem že, toda — ali je posestvo in grad naprodaj?"

"Mora že biti," je dejal oskrbnik, "in sicer bi me gospa ne pošiljala semkaj."

Zavinskak je vstal s stola in hodil po sobi gorindol. Vihal si je brke in gledal v tla.

"Hm, hm, hm!" je mrmral predse, "to je prišlo tako naglo, da sam ne vem, kaj vam naj odgovorim. Hm, hm, hm..."

Poten je stopil Jože do vrat, jih odprl in zaklical v vežo: "Lenka, Lenka!"

"Kaj je?" se je odzvala žena s prvega nadstropja.

"Pridi hitro dol! Hitro pridi, ker je važno in nujno!"

Zopet je nameril korake po sobi. Lenka je vstopila. Nista imela časa, da bi se pozdravila z oskrbnikom, tako hitro je začel Jože: "Čuj, Lenka, ta-le gospod je prišel sem k meni, poslan od grajske gospi, da bi... Kako je že? Povejte rajši sami!"

Jože ni mogel govoriti od razburjenja. Zato je nadaljeval oskrbnik, obrnjen k Lenki: "Moja gospa me je poslala semkaj z vprašanjem, ako hoče vaš mož kupiti metliško graščino."

Lenka je pogledala zdaj Jožeta, zdaj oskrbnika, potem je zakrllila z rokami in dejala z veselim glasom: "Jože, hvala Bogu, kupi, seveda kupi!"

"To ni kar tako, kakor da bi kupil kak na semnju. Tu je treba premisleka in preudarka. Lahko je reči: kupi, a težko je veleti: plačaj! To je dvoje čisto različnih reči!" je trdil Jože. "Pred vsem pa bi bilo treba vedeti ceno." Obrnil se je proti oskrbniku: "Ali kaj veste, koliko bi zahtevala gospa?"

Oskrbnik je odvrnil: "Gospa je rekla, da bi dala vse skupaj za petintrideset tisoč goldinarjev, morda še ceneje. Gotovo bi dala ceneje, tako mislim, ako bi ji takoj na roko oddali denar, da bi nebelala potem nobenih skrbi več. Šlo bi, mislim, tudi za trideset tisoč, in tega denarja vam je vredno, to vam rečem jaz, ki poznam grad in svet. Ako bi imel denar jaz, bi bilo vse mogoče, a ker ga nimam, bodite vi toliko pametni in sezite po sreči, ki se vam ponuja. Take prilike ne boste imeli nikoli več."

"Čakajte, da premislim."

"Premislite, a ne odlašajte dolgo. Iz odločnosti, ki mi je z njo dala gospa to povelje, sklepam, da bi rada kmalu uravnala to zadevo. Ako se torej kmalu ne odločite vi, bo treba poiskovati za drugega kupca. Če se premislite in sklenete kupiti, potem se zglasite v gradu, da se o vsem na-

tančno domenite. Kakor rečeno: jaz na vašem mestu ne bi pomišljal niti trenutka, ampak bi kupil in tako svoj kapital naložil najplodonošeje."

"Pojdite torej in povejte gospi," je rekel Zavinskak, "da se zglasim pri nji jutri ali najpozneje pojutrišnjem. Takrat ji povem, kak je moj sklep."

Oskrbnik se je poslovil in odjahal izpred hiše.

Ni bilo treba dolgega premišljevanja. Lenka je prigovarjala možu, naj kupi graščino. S tem jo osvobodil bivanja v Zavinkoveh, s tem napravi sebo za upoštevanega gospoda, s tem zagotovi Prietu sijajno bodočnost, s tem pripravi vsem skupaj in vsakemu posebe tako življenje, kakršnega so pogrešali doslej. Odločitev ni težka tudi zategadelj, ker ima Jože toliko sredstev, da lahko odšteje denar takoj, da se bo torej po oskrbnikovi besedah kupna cena tudi primerno in izdatno znižala.

"Bodi po tvoji volji, a mater moram vendarle tudi vprašati za svet," je rekel Jože.

Ko je povedal Jože materi, kaj namerava storiti, se je starka začudila in majala z glavo.

"Tvoja glava — tvoj svet," je rekla, "a ko bi hotel poslušati mene, bi opustil to misel. Zdjaj si trden gospodar; vse, kar imaš, je tvoje, ni ti treba gledati v negotovo bodočnost. Vzrastel si na kmetih, navajen si temu in takemu življenju; potem se boš moral pogospoditi. Nove razmere bodo hotele novih običajev, drugačnega življenja. Sicer pa stori, kakor ti kaže. Če je to ženina odločna volja, se ne oziraj name, ampak zadovolji njo, da ne bo v hiši večnega jadikovanja. Name pa ne računaj. Prebila sem vso dobo tukaj in tukaj si tudi želim zatisniti oči. Iz te sobe ne grem prej, preden me ne poneso."

Jože je povedal Lenki, kaj je čul od matere.

"Misliš, sem si," je rekla žena, "da bo govorila tako. Saj je mati. Toliko preudarka pa imam tudi jaz, da vem, da se nam ni ničesar bati. Take prilike ne boste imeli nikoli več, je dejal oskrbnik. Ta izjava moža, ki po grajski svet, je vredna vsega upoštevanja. In naposled, ako hočeš imeti mene še nekaj časa in ako mi privoščiš v najnekoliko resnišnega in pravega življenja, ta tudi storiš. Saj me vidiš, kakšna sem. Bledim in sušim se vidno."

"Saj ni tako hudo," ji seže Jože v besedo.

"Dobro vem, kako je! Pa saj to ni nič čudnega. Kateri ženski bi vse to, kar sem prebila jaz, ne pustilo vidnih znakov? Morala bi biti iz železa in namesto areja bi morala imeti kamen v prsih."

In tako je bilo odločeno.

Drugi dan je odšel Zavinskak v grad. Dolgo časa se je razgovarjal z grajsko gospo in s tujim gospodom. Naposled so se domenili in si segli v roke. Spremljali so Zavinskake iz sobe v sobe, iz grada na vrt, potem v kleti, hleve in na podstrežje. Drugega posestva mu ni bilo potreba ogledovati, ker ga je dobro poznal. Opozarjal ga je nanj že njegov oče, ogledal ga je dostikrat že sam, ko ga je mimo vodila pot. S tujim gospodom sta odšla k notarju, potem k sodišču — in tako je postal Jože Zavinskak lastnik gradu in velikega posestva.

Ta novica se je bliskoma raznesla po mestu. Ljudje so ugrabili, sodili, računali. Oglašala so se razna mnenja, ugodna in neugodna za novega graščaka. Vse meščanstvo se je razdelilo v dva dela: eni so bili za Zavinskake, ki bo zdaj, ko se preseli v mesto, tudi vplival na vse življenje; drugi so bili proti nemu, ker gleda previsoko, ker se oprijemlje stvari, ki niso zanj. Ti so sodili, da je vsemu temu kriva pravzaprav njegova žena, ki ji je bilo življenje v Zavinkoveh prekmetsko, in ki bo zdaj gotovo hotela veljati za prvo gospo ter bo tako zastopljala stare in čestitljive, doslej spoštovane in cenjene meščanske rodovine.

Enak vtisk je napravila ta novica v Zavinkoveh.

"Osabnost pojde v svoje gnezdo," so govorili eni.

"Kdor visoko leta, nizko obsedi," so trdili drugi.

"Komur ni mar domačega krova, temu tešjejo raket," so prorokovali tretji.

Bili so to oni, ki so dolgovali Zavinskaku in ki so se bali, da jih bo pritiskal zdaj še bolj. Oni pa, ki so bili Jožetu prijatelji, so bili ponosni nato, da se je domač, kmetički človek pospel tako visoko, da lahko zamenja tesnobo kmetiške hiše s prostornostjo gosposkega gradu.

Takoj potem, ko je bilo kupno pismo sklenjeno in podpisano, ko je odšel Jože Zavinskak grajski gospi trideset tisoč goldinarjev, se je izselila grajska gospoda, in stari grad je čakal, da sprejme novega gospodarja.

II.

Jože ni mogel pregovoriti matere, da bi se preselila z njim iz Zavinkovec. Ostala je na domu, ki mu je vladala dolgo vrsto let, kjer hoče tudi pričakovati zadnje ure. Kako se naj bi starka privadila popolnoma drugačnemu življenju? Ostala je doma in žalostna je bila. Težko ji je bilo, da je storil sin ta korak. Kaj bi rekel šele oče, ko bi vedel, da je izdal Jože toliko denarja in stopil iz gotovosti v negotovost?

Lenka se je poživila in radovala, ko si je urejala nove stanovanje. Vendar se ji je izpolnila želja, da se izseli iz Zavinkovec, se reši iz osamelosti in začne živeti novo življenje. Vse je bilo posabljeno, kar je prebila doslej. Novi upi so zaživel. Vsa njena skrb bo odselej posvečena Prietu, da mu zagotovi oče in mati srečno bodočnost.

Skrb nad domom v Zavinkoveh je prepustil Jože materi. Oskrbnik se je nastanil v pristavi ob Kolpi. V sobi v gradu, ki jo je Lenka priredila najlepše, je visela podoba njene matere. Zdelo se je, da gledajo zdaj njene oči vselej iz mirneje. Vse okoli nje je bilo lepo in novo.

(Dalje sledi).

Ameriške vesti.

VOJNA NAPOVEDANA AVSTRIJI.

(Nadaljevanje s prve strani)

bodo moške in žene v Ameriki kakor v Nemčiji odločevale pri vladni. Danes odločajo privilegirani interesi na svetu.

"Ko so Združene države napovedale vojno Nemčiji, so jo napovedali zaveznicam Nemčije. Glasove, ki jih zdaj oddamo, jih ne oddamo za napoved vojne. Če bi ne bilo tako, bi morala glasovati nasproti. To je le tehnično glasovanje o izvajanju vojne. Zato bom glasovala, kot sem glasovala za denar in moze."

Ko senatorja La Folletta ni bilo navzočega pri glasovanju, je nastala govorica, da se je odstranil, da mu ni bilo treba glasovati. Kasneje je pojasnil, da bi glasoval za resolucijo s popravkom, po katerega je šel, da ga predlaga.

London je dejal, da je prisiljen glasovati proti vojni, ker je socialist.

"Nočem, da moj glas proti vojni tako tolmачite," je dejal London, kot da odobravam strahopeten napad Avstrije na Srbijo v začetku vojne."

Kongresnik Leuroot je vstal, da mu odgovori in je rekel:

"Prepričan sem, ko bo glasovanje po imenih končano, da ostane samo glas socialističnega člana proti vojni, ki je ravnokar zavzel svoj sedež. Zelo čudno je, da bo edini glas v pomoč kajzerju Nemčije in avtokraciji v Evropi oddal edini socialistični član."

"Če se zbornica strinja z njim, tedaj je dosti jasno, da bo po vojni avtokracija in ne demokracija vladala svet. Padec avtokracije v Rusiji je postal mogoč edino skozí to vojno, in Rusija je danes edini neodvisen narod, v katerem imajo socialisti delno oblast. Dovolite, da Nemčija zmaga v tej vojni in kajzer bo kmalu spodil demokracijo iz Rusije in jo nadomestil z avtokracijo, kakršna zdaj vlada v nemškem cesarstvu."

Čudno je, da mož, ki zastopa socialistično stranko, trdi, da zastopa pravo demokracijo, zavzame danes tako stališče tukaj, ko po moga naslavlja avtokracijo, ki je kdaj bila na svetu. Ne verjamem, da zastopa mnenje velikega številca onih, ki so zanj glasovali."

Senat je zelo iznenadil zbornico, ko so kongresniki izvedeli, da je bila resolucija sprejeta v eni uri. V zbornici je bila razprava komaj dobro v tiru, ko je došla vest, da je senat sprejel resolucijo.

Kongresnik Sabbath iz Illinois je glasoval za resolucijo in dejal:

"Milijone Poljakov, Čehov, Hrvatov, Slovencev in Rumuncev vlada Avstrija proti njih volji in 95 odstotkov je pri volji udariti po Avstro-Ogrski, če bi imeli priliko."

OGENJ V ARMADNEM SKLADIŠČU.

Chicago, Ill. — V armadnem skladišču na vogalu Stridesete in Dearborn ceste je nastal ogenj, o katerem sumijo, da ga je podnela sovražna roka.

Oblasti iščejo nekega Otto Kupskega, ki stanuje na 991 Zapadni eden in dvajseti ulici. Salunski točaj William Mykans je obvestil oblasti, da je Kupski večkrat grozil, odkar je bil odpuščen. Aretirali so tudi nekega avstrijskega podanika, ki je na sumu, da je v zvezi s podtaknjenjem ognja. Vse delavce, ki so delali v skladišču, zadržali strogo.

V skladišču je bilo municije in drugega blaga v vrednosti četrtilijona dolarjev.

Pri gašenju sta ponesrečila dva ognjegašca. Medtem, ko so ognjegašci pridno gasili, so šli policaji iskat osumljene osebe.

MRZEL VAL.

Washington, D. C. — V soboto je pričelo snežiti po vsem severovzhodu in s snegom se je obenem razlil mrzel val prek vseh držav doli do Mehikanskega zaliva. Najhujše je divjal vihar prek vzhodnega Kentuckija. V Chicagu je padel toplomer pet stopinj pod ničlo. Siromašni sloji silno trpe vsled mraza. V dolini Olio je padlo poldrugi čevljev snega.

VLADA NAJBREŽ PRAVILNE ŽELEZNICE.

Washington, D. C. — Vtrajno se vzdržuje govorica, da pridejo železnice pod vladno kontrolo in da je namen predsednika Wilsona, da na ta način reši železniško krizo.

Imenovanje diktatorja za vse železnice bo prvi korak, ki bo kazal na to, da pridejo železnice pod skupno vodstvo in upravo za dobo vojne. Železniški diktator bo imel tako moč nad železnici, kot jo ima železniški minister v državah, ki so podžvale železnice.

Vlada bo garantirala dohodke delničarjem.

V merodajnih krogih so prišli do prepričanja, da odlašanje oredotočenja železnice pod eno upravo in enim vodstvom lahko postane usodopolno. Sedanje vodstvo železnice ne odgovarja potrebam in v železniškem obratu se pojavljajo vedno večja zmešnjava.

Kljub tem znamenjem pa upajo železniški ravnatelji, da ohranijo sedanjí sistem, ki je lasko zimo odpovedal in se najbrž tudi letos izkaže, da je za nič.

AVSTRIJA POTROŠILA 43 MILJARD KRON ZA VOJNO.

Amsterdam. — Grof Černin, avstro-ogrski minister za zunanje zadeve, je pri razpravi o proračunu pred delegacijo povedal, da je avstro-ogrski monarhija v zadnjih treh letih potrošila 43 milijard kron za vojno.

V Avstriji niso imeli denarja za ljudake šole, niso ga imeli za vseučilišča, državna blagajna je bila prazna, če je bilo treba šteti denar za osuševanje barj in uravnajo rek. Zdjaj so pa lahko potrošili 43.000.000.000 kron, da habsburska rodovina še nadalje izžema narode v Avstriji.

Slepci lahko spoznajo, da avstro-ogrski monarhija nima drugega cilja kot ohraniti Habsburžanom udobno življenje na ljudski račun.

OLJNA PEČ IN NJENE NEVARNOSTI.

New York, N. Y. — V stanovanju nakakosa dvojice Samuel Beaver je eksplodirala oljna peč. Žrtve eksplozije so postali zakonika dvojice in Nathan Beaver, brat hišnega gospodarja. Vsi trije so mrtvi.

KOMPANJE NE POZABIMO NAŠE.

Pittsburgh, Pa. — Tri plinske kompanije — Equitable Gas kompanija, Allegheny Heating kompanija in Monangahela Natural Gas kompanija, ki oskrbujejo Pittsburgh, Armstrong, Green, Washington in druga mesta in vasi v okraju Westmoreland s naravnim plinom naznanjajo, da se naravni plin podraži s prvim januarjem 1917.

Sedaj plačujejo konzumentje 25c za 1000 kubičnih čevljev plina, od prvega januarja naprej bodo pa plačevali po 27 in pol centa. Kompanije so navedle razne vzroke za podražitev naravnega plina, ostale so pa dolžne odgovora na vprašanje, če so delavci v naravnem kemičnem laboratoriju tudi zahtevali povišanje mezde.

DANES PRIČAKUJEJO PET TISOČ PROSTOVOLJCEV.

Chicago, Ill. — Naborni saržent Hauley, ki načeluje naborni postaji na 526 S. State ulici, pričakuje, da se danes prihlasi 5.000 prostovoljcev. On pričakuje, da se prihlasi toliko prostovoljcev izmed mož in fantov, ki so podvrženi vojaški dolžnosti.

Zakaj? Vsa prostovoljstva, četudi je podvrženo po zakonu splošni vojaški dolžnosti, ima pravico, da si izbere vojaško stroko, ki se mu najbolj dopade. Če kdo želi vstopiti k infanteriji, postane pešec, če hoče k artileriji, postane topničar itd.

PREISKAVA V GLAVNEM STANU SOCIALISTIČNE STRANKE.

Chicago, Ill. — Uradniki zveznega javnega tožitelja Charles F. Clyna so se zglasili nepriakovano v glavnem stanu socialistične stranke. S sabo so odnesli tri velike zavoje papirja, da pregledajo korespondenco in zapisnike.

PROHIBICIONISTI NA NOČ.

Chicago, Ill. — Prohibicionisti so pridobili 330 oseb, ki so bile, da obiščejo biznismane v trdnjem mestu (loop) in jim gestirajo, da podpišejo petico, doho Chicago. To so gospodje hibicionisti povedali, ko so obredovali v Stevensonovi raciji. Predsedoval je Samuel Cummings od centrale Y. M. C.

Beračenje okoli biznismenov v notranjem mestu, an obiskati hočejo vse biznismane mestu, da podpišejo peticojo.

Prohibicionisti dokazujejo svojo najnovejšo taktiko, da hibicija služi le biznismano podjetnikom. Zakaj ne grede računati za podpise okoli delavce garajo v jeklnah ali oprav drugo težko delo, pri katerem jezik vedno drži neba? Zakaj rečejo tem delavcem, da stane lahko pivo in vino škod? Zakaj tem delavcem ne izje da so tisti ljudje največji pijaki niso nikdar pijani in užle lahko prvo in vino? Zakaj grede k njim in jim sugerirajo, da so to dokazali strokovnjaki? Zakaj, a?

Ej, delavci bi jim rekli, da sti strokovnjaki veliki hinavci ljudje brez prakse, kateri je neka ideja ugriznila v me njih, ki jo hočejo na vsak način vesti.

Seveda, pri biznismanih je lažje, kajti prav radi verjajo da delavce več producira pri kem delu, če ne uživa lahkega va in vina, čeprav praksa dokazuje nasprotno!

Da prohibicionisti dosežejo ji uspeh, so razpisali še nagode \$40 doli do \$5 za prvih skupin, ki dobe največ podp

VOJAKI STRAŽIJO OLJNE PRAVE.

New York, N. Y. — V Bay N. J. je prišlo 400 vojakov, stražijo oljarne in nabiralnik olje. V mestu in okolici je nad oljnih nabiralnikov, v kateri od 50.000 do 100.000 sodov nafte, gazolina in drugih govih snovi.

MORILEC SPOZNAN UMONIM.

Lisbon, O. — John F. Harper prid pred sodišče, ker je um svojega svaka Frank Leasa, skega predstojnika v Salemu. gova sestra, ki je vsled bratove dejanja izgubila svojega sopra je izjavila na sodišču, da je brat bolan na umu. Sodno panje proti morilecu je bilo pendirano in oddajo ga v nileco.

IZREDNO SODIŠČE PRED KATASTROFO.

Ottawa, Ont. — Kanadski nariški department je odločil, izredno sodišče preišče strašno srečo. Navadno je nezgode na me preiskoval kapitan L. A. Dandoda katastrofa je tako strašno obsežna, da je za preiskavo po bno izredno sodišče.

2.800 MRTVIH.

St. John, N. B. — Rešilni bor, ki je bil iz tega mesta pos v Halifax, se je vrnil in cenil, je pri katastrofi izgubilo 2.800 seb življenj.

DOŠMRTNA JEČA ZA MOŠILCA.

Denver, Colo. — 23-letni Otis Slane, ki je pomagal oropati imoriti šoferja Israel Boturina, bil na sodišču v San Diego. Obsojen v došmrtino ječo. Obrava proti njegovemu tovari 17-letnemu Leslie Northonu, pšne v ponedeljek.

SAMOMOR IZ STRAHU PRED IZGUBO VIDA.

Norfolk, Va. — Mornari zdravnik Richard B. Williams izvršil samomor, ker se je bal, izgubi vid.

PRVE PISMONOŠICE V CHICAGO.

Chicago, Ill. — Poštar William B. Carille je dobil od vrhovne poštarja iz Washingtona dovoljenje, da nastavi deset pismonoš